

Томма Роман Павлович,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Варваринець Василь Іванович,

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСІБ (ВИКРИВАЧІВ), ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ В ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

При виявленні та припиненні конкретного корупційного правопорушення державні та особисті інтереси часто не збігаються. Обов'язок держави полягає у застосуванні встановлених і регламентованих законом засобів з метою встановлення винуватого у вчиненні правопорушення та притягнення його до відповідальності.

Викривач – особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог антикорупційного законодавства іншою особою (ст.53 Закону України «Про запобігання корупції») [2].

При аналізі нормативно-нормативно-правових актів, які передбачають правовий статус та заходи щодо забезпечення безпеки викривачів нами було проаналізовано ряд нормативно-правових актів:

1. Закон України «Про запобігання корупції» ст. 53. Особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, перебувають під захистом держави. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, або їх близьких осіб, у зв'язку із здійсненням повідомленням про порушення вимог цього Закону, правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [2].

2. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» ст. 2. передбачає право на забезпечення безпеки у кримінальному провадженні, за наявності відповідних підстав, окрім інших учасників

кримінального судочинства: осіб, які заявили до правоохоронного органу про кримінальне правопорушення або в іншій формі брала участь чи сприяла виявленню, запобіганню, припиненню або розкриттю кримінальних правопорушень; підозрюваному, обвинуваченому. Як позитив відмічаємо, що такі категорії, як викривач та свідок у диспозиції ст. 2 Закону присутні, але формально викривач може виступати у кримінальному провадженні свідком обвинувачення, що стосується категорії осіб, які заявили до правоохоронних органів про кримінальне правопорушення, то у ст. 2 Закону відсутнє поняття «викриття кримінального правопорушення», а така особа (викривач) приймає участь саме у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою [3].

Аналіз зазначеного закону дозволив визначити ряд заходів, які застосовуються під час забезпечення безпеки осіб, які уклали угоду про визнання винуватості, умовою якої є обов'язок щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою, а саме:

- особиста охорона, охорона житла і майна (житло і майно цих осіб можуть бути обладнані засобами протипожежної та охоронної сигналізації, можуть бути замінені номери їх квартирних телефонів і державні номерні знаки транспортних засобів, що їм належать (ст. 8 Закону);

- видача спеціальних засобів індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку (ст. 9);

- використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів за письмовою заявою цих осіб або за їх письмовою згодою (ст. 10);

- заміна документів та зміна зовнішності (ст. 11);

- зміна місця роботи або навчання (ст. 12);

- закритий судовий розгляд (за мотивованою ухвалою суду) тощо.

3. Закон України *Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції (стаття 53 Державний захист викривачів) передбачає, що:*

- викривачі, їх близькі особи перебувають під захистом держави;

- за наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривачів, їх близьких осіб у зв'язку із здійсненням повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень правоохоронними органами до них можуть бути застосовані спрямовані на захист від протиправних

посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [3];

– для захисту прав та представництва своїх інтересів викривач може користуватися всіма видами правової допомоги, передбаченої Законом України «Про безоплатну правову допомогу», або залучити адвоката самостійно [4].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що ряд заходів щодо забезпечення безпеки такої особи також передбачено у КПК України [1], але без прив'язки до категорії осіб, які нами розглядаються. Тобто викривачі як особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції можуть виступати у якості свідка у кримінальному провадженні, чи особи, яка співпрацює зі слідством (уклала угоду про визнання винуватості).

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10. № 11–12. № 13. Ст. 88.

2. Про запобігання корупції від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 46. Ст. 2047.

3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 11. Ст. 51.

4. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції від 17.10.2019.

Федоровська Наталія Володимирівна,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
превентивної діяльності та запобігання
корупції навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ

ЗАЛУЧЕННЯ КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ДО ПРАВОПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ ЗІ ШКОЛЯРАМИ З МЕТОЮ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

В умовах сьогодення, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями Збройних сил України, в тому числі добровольців, територіальної оборони, Національної поліції, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність,